

URSULA KOCH

Fűszál a folyóban

Árpád-házi Szent Erzsébet élete

REGÉNY

BUDAPEST, 2021

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
Ursula Koch: *Elisabeth von Thüringen – Die Kraft der Liebe*
2. kiadás, Brunnen Verlag, Gießen–Basel, 1998.

Fordította
BALICZA KLÁRA

A versbetétek fordításában közreműködött
BALICZA IVÁN

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás, sokszorosítás,
illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás
a kiadó előzetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© Brunnen Verlag, 2021
© Luther Kiadó, 2021
Hungarian edition @ Luther Kiadó, 2021
Hungarian translation @ Balicza Klára, 2021
@ Balicza Iván, 2021
Borítógrafika © Major Kata, 2021

Tartalom

Az utazás (1211)	9
A gyermekevek (1213–1217)	21
<i>Így vallott a kegyes Guda szűz Erzsébet gyermekkoráról a grófnő halála után három évvel</i>	40
Lajos (1218–1221)	46
A grófné (1221–1225)	63
<i>Így vallott a nemes Isentrud özvegy Boldog Erzsébet házaseveiről József mester előtt</i>	94
Az Ítéelő (1226)	98
<i>Így tájékoztatta a marburgi Konrád mester a Szentatyát Boldog Erzsébet életéről annak halála után egy évvel</i>	121
A búcsú (1227–1228)	126
<i>Ezt vallotta Isentrud Erzsébet látomásáról</i>	160
Az özvegy (1228)	161
<i>Ezeket írta még a továbbiakban Marburgi Konrád a Szentatyának Erzsébet életéről</i>	176

Az út (1228-1231)	181
<i>Így vallott Irmingard testvér az Erzsébetre Altenberg kolostorában kiszabott büntetésről, valamint más eseményekről</i>	205
Gottlieb (1231)	208
Egy (meglehetősen) személyes hangvételű utószó	224
Űggelék	
Kronológia	229
Némutató	234
Családfa	240
Űorrások	241
Ajánlott irodalom	241

*„Úgy vagyunk mi is,
mint a folyóparton növekvő fűszál:
ha jön az ár, mélyen meghajol,
s bár a víz mossa, meg nem töri.
Ám amint a hullám elvonul,
ismét fölegyenesedik,
derűsen pompázik teljes szépségében.”*

ÁRPÁD-HÁZI SZENT ERZSÉBET
(szolgálója, Irmingard vallomása nyomán)

Az utazás (1211)

- Láttam a lányt!
- Na ne mondd már! Én sokkal előrébb álltam!
- Azok a fekete hajfürtök és a sötét szemek... Micsoda szomorúság sugárzott belőlük!
- Dehogy, hisz nevetgélt!
- Okosnak látszik, pedig csak...
- ...négyéves. Nagypám tudja.
- Milyen fiatal menyasszony! Biztos boldog lesz a vőlegénye.
- Nem semmi, hogy egy türingiai igazi királyi sarjat vesz el...
- Mint a mesében.
- Ezüsből van a kád.
- A szekér meg telis-teli ládákkal.
- Micsoda kincsek lehetnek benne...

Nürnberg városának utcáit széttaposott virágok borítják. Az emberek órák hosszat várokoztak egymást lökdösve a tömegben, mostanra pedig már elhaladt a menet a vár felé.

- Most mit esznek vajon?
- Á, azt mi úgysem engedhetnénk meg magunknak!
- Biztos nem lőrét isznak hozzá...
- És lesz mindenféle sült is.
- Meg sütemények. Egy egész szekérnyit vitt fel nekik a pék. Három napja mást sem sütnék.

- Arról én szívesen lemondanék, ha csak egyszer is közelebről láthatnám a királylányt. Micsoda szépség!
- Az én Elschenem is ilyen szép volt. Most meg halott...
- Hallatlan, hogy az édesanyja csak úgy elengedte.
- De hát férjhez megy...
- Négyévesen? Haha!

Mire mindenki alaposan és minden szempontból kibeszéli a történeteket, már késő éjszaka van. Az emberek csak ekkor szóródnak szét és térnek vissza otthonaikba. Elcsendesedik fent a vár is. A szélesre tárt ablakon át sápadt holdfény vetül az egyik szobába. Erzsébet szeme felpattan. Van ott valami? Mintha egy halknál is halkabb neszt hallott volna. Felemelkedik az ágyban.

– Guda!?

Erzsébet magyarországi barátnője, az alig egy évvel idősebb Guda összekuporodva pihen fekhelyén, és mélyen alszik. A szemközti falnál a természetes Bertha grófnő hortyog, mint minden éjszaka. A távolból nevetés és ordítózás hallatszik. Erzsébet óvatosan kinyújtja meztelen lábát, megtapogatja a puha szőnyeget, majd hangtalanul kicsusszan az ágyból.

Milyen jó, amikor mindenki alszik! Akkor végre azt csinálhatja, amihez kedve van. Nem figyelik folyton a felnőttek, nem kapják fel és hurcolják ide-oda, nem ültetik hatalmas székekbe vagy végtelen hosszú asztalok mellé. Most végre eljött az ő ideje – csak nem szabad senkit felébresztenie. Átsurran a kissé nyikorgó ajtón, és már kint is áll a sötét folyosó padlóján. Merre induljon? Halk, szinte ciripelő pengés mutatja az irányt. A falat tapogatva végigmegy a folyosón, míg meg nem látja a rést, amelyen át fény szivárog. Amint kinyitja az ajtót, a hang felerősödik. A szobában Adelheid, a hárfás ül, hangszerét kezében tartva.

– De hát, Erzsébet, kisasszony, gyermekem! – kapja fel Adelheid riadtan a fejét.

– Én is szeretnék játszani rajta.

Adelheid vonakodva veszi ölbe a gyermeket. Erzsébet végigsimítja a húrokat, de csak hamis hangzat töri meg a csendet. Mindketten összerezzennek.

– Nem így, Erzsébet, nem így.

Adelheid megfogja az apró ujjakat, és kissé megpendíti a húrokat.

– Szép!

– Most le kell feküdnöd!

– Nem akarok lefeküdni.

– Ha Bertha úrnő...

Erzsébet Adelheid mellkasához simítja fejét.

– Énekelj egy dalt!

– Mit énekeljek?

– Azt, hogy „Nincsen nekem anyám...”

– De hát az szomorú dal!

Erzsébet bólint. Adelheid óvatosan megpendíti a húrokat, majd belekezd:

„Nincsen nekem anyám, apám sincsen,
Isten az én pajzsom s minden kincsem.
El is indulok messzi távolba,
haza nem térek többé már soha.”

Erzsébet figyelmesen hallgat, majd kis keze ismét végigsimít a húrokon, a mozdulat nyomán felcsendül egy sötét akkord.

– Baba – szólal meg hirtelen, szeméből könnyek folynak. Adelheid bólint, és szorosabban magához húzza a gyermeket. Baba, a kiskutya Erzsébet legjobb barátja volt a budai várban. Együtt ugráltak a kőfalakon, bújócskáltak az istállókban, kúsztak-másztak a lovak hasa alatt, és Erzsébet nem szívesen hagyta, hogy a szolgák felkapják és elvigyék. De aztán jöttek azok a nagydarab szőke férfiak Bertha úrnővel és Adelheiddel...

– Hol van Baba?